

BERNIUKAS
DRYŽUOTA
PIŽAMA

Iš anglų kalbos vertė
Vida Bėkštienė

JOHN BOYNE

Sofoklis
VILNIUS, 2025

Skiriu Džeimei Linč

BRUNAS IŠGIRSTA NAUJIENĄ

Vieną popietę grįžęs iš mokyklos Brunas nustebė, išvydęs tarnaitę Mariją, kuri visada vaikščiodavo nuleidusi galvą ir niekada nepakeldavo akių nuo kilimo, stovinčią jo miegamajame ir traukiančią mantą bei kraunančią ją į keturias dideles medines dėžes. Netgi tuos daiktus, kuriuos buvo paslėpęs ir nugrūdęs kuo giliau, nes jie priklausė tik jam ir niekam kitam.

– Ką jūs darote? – paklausė jis nutaisęs kuo mandagesnį toną. Jam visai nepatiko parėjus namo rasti kraustant jo turtą. Bet mama nuolat kartodavo, kad jis privalo elgtis su Marija pagarbiai ir nemėgdžioti tėčio intonacijų, kai tas kalbėdavo su tarnaitė. – Nelieskite mano daiktų.

Marija papurtė galvą ir parodė į laiptus, kur jau stovėjo Bruno mama. Ji buvo aukšta moteris ilgais rusvais plaukais, sukištais po tinkliuku. Mama nervingai gražė rankas, lyg nenorėdama kažko sakyti arba kažkuo patikėti.

– Mama, – tarė Brunas, žengdamas jos link. – Kodėl Marija krausto mano daiktus?

– Pakuoja juos, – paaiškino mama.

– Pakuoja? – paklausė jis, mintyse greit perkratydamas kelių praėjusių dienų įvykius. Gal jis labai išdykavo ar garsiai ištarė draudžiamus žodžius ir dabar dėl to jį išsiunčia. Tačiau nieko negalėjo sugalvoti. Su visais elgėsi mandagiai, neprisiminė, kad būtų sukėlęs kokią netvarką. – Kodėl? – vėl paklausė. – Ką aš padariau?

Mama jau buvo nuėjusi į savo miegamąjį. Ten Larsas, vyresnysis liokajus, taip pat pakavo jos daiktus. Ji atsiduso ir bejėgiškai sumojavo rankomis. Paskui vėl išėjo į laiptų aikštelę. Brunas sekė iš paskos. Jis nesiruošė palikti šito reikalo neišsiaiškinęs.

– Mama, kas čia vyksta? Ar mes išsikraustome?

– Leiskis su manim žemyn, – pasakė mama, žengdama į didelį valgomąjį, kur aną savaitę pietavo Furoras. – Ten pasikalbėsime.

Brunas nuskubėjo laiptais taip sparčiai, kad jam teko palaukti mamos. Akimirką jis žvelgė į ją nieko nesakydamas ir galvojo, kad šį rytą ji tinkamai nepasidažė, nes akių krašteliai buvo raudonesni nei įprastai. Kaip jo, kai jis sukeldavo sumaištį, prisidarydavo bėdos ir verkdavo.

– Nėra reikalo jaudintis, Brunai, – tarė mama, sėsdamasi į kėdę, kur tada per pietus sėdėjo graži šviesiaplaukė

moteris atėjusi su Furoru. Paskui mostelėjo Brunui, kai tėtis uždare duris. – Iš tikrųjų tai bus didelis nuotykis.

– Kas? – paklausė Brunas. – Ar aš esu išsiunčiamas?

– Ne, ne tik tu, – atsakė mama. Atrodė, kad akimirką ji norėjo nusišypsoti, bet apsigalvojo. – Mes visi. Tavo tėtis ir aš, Gretel ir tu. Mes visi keturi.

Brunas pagalvojo apie tai ir suraukė antakius. Jis nė kiek nesijaudintų, jei Gretel būtų išsiūsta, nes ji yra Beviltiškas Atvejis ir jam per ją vieni rūpesčiai. Tačiau kažkaip neteisinga, kad ir jie turi vykti drauge.

– Bet kur? – paklausė jis. – Kur tiksliai mes išvažiuojame? Kodėl negalime likti čia?

– Toks tavo tėčio darbas, – paaiškino mama. – Juk žinai, kaip tai svarbu, tiesa?

– Taip, žinoma, – linktelėjo galvą Brunas, nes namuose visada būdavo daug svečių – vyrų fantastiškomis uniformomis, moterų su rašomosiomis mašinėlėmis, prie kurių jam buvo nevalia kišti nagų. Visi jie būdavo labai mandagūs tėčiui ir sakydavo vienas kitam, kad tėtis didžiai gerbiamas žmogus ir kad Furoras numatęs jam dideles užduotis.

– Kartais, kai žmogus labai svarbus, – toliau kalbėjo mama, – darbdavys pasiunčia jį kur nors kitur, kur jo laukia ypatingas darbas.

– Koks darbas? – susidomėjo Brunas, nes, norėdamas būti sąžiningas sau – o toks visada stengėsi būti, – jis gerai neįsivaizdavo, ką tėtis dirba.

Kartą mokykloje jie kalbėjo apie savo tėčius. Karlas pasakė, kad jo tėtis yra vaisių ir daržovių pardavėjas, ir Brunas žinojo, kad tai tiesa, nes Karlo tėtis turėjo vaisių ir daržovių parduotuvę miesto centre. Danielis sakė, kad jo tėtis yra mokytojas, ir Brunas žinojo, kad tai tiesa, nes Danielio tėtis mokė didesnius berniukus, kurių protingiau buvo vengti. Martinas sakė, kad jo tėtis yra vyriausiasis virėjas, ir Brunas žinojo, kad tai tiesa, nes kartais Martino tėtis atvažiuodavo pasiimti jo iš mokyklos, vilkėdamas baltą chalata ir prijuostę, tarsi būtų ką tik išžengęs iš virtuvės.

Bet kai paklausė Bruno, ką veikia jo tėtis, jis buvo bepraverięs burną, bet suprato, kad pats nežino. Galėjo tik pasakyti, kad jo tėtis yra gerbiamas žmogus ir kad Furoras numatęs jam dideles užduotis. Ir dar – kad jis turi nuostabią uniformą.

– Tai labai svarbus darbas, – tarė mama, akimirką padelsusi. – Darbas, kuriam reikia ypatingo žmogaus. Juk supranti, ar ne?

– Ir mes visi turime važiuoti? – paklausė Brunas.

– Aišku, turime, – atsakė mama. – Juk nenorėtum, kad tėtis vyktų į naują darbą vienas ir jaustųsi vienišas, tiesa?

– Gal ir nenorėčiau.

– Tėtis labai mūsų ilgėtusi, jei nebūtume kartu su juo, – pridūrė ji.

– Ko jis labiausiai ilgėtuši? – paklausė Brunas. – Ma-
nės ar Gretel?

– Abiejų vienodai ilgėtuši, – atsakė mama, nes ji tvir-
tai tikėjo, kad nereikia turėti numylėtinių. Brunas šią
nuostatą gerbė, nes žinojo, kad jis yra jos numylėtinis.

– O kaip mūsų namas? – paklausė Brunas. – Kas juo
rūpinsis, kai mūsų nebus?

Mama atsiduso ir apsidairė po kambarį, lyg niekada
daugiau jo nebepamatys. Namas buvo labai gražus, iš
viso penkių aukštų, skaičiuojant ir rūšį, kur virėja ga-
mino valgi, o Marija su Larsu sėdėdavo prie stalo, bar-
davosi ir vadindavo vienas kitą tokiais žodžiais, kokius
Brunui buvo draudžiama vartoti, ir mažą kambarėlį vir-
šuje su nuožulniais langais, pro kuriuos, atsistojęs ant
pirštų galų ir įsitvėręs į palangę, Brunas galėjo matyti
visą Berlyną.

– Namą turėsime užrakinti, – tarė mama. – Bet kada
nors mes sugrįšime.

– O kaip virėja? – paklausė Brunas. – Larsas? Ir Ma-
rija? Ar jie čia negyvens?

– Jie važiuos su mumis, – paaiškino mama. – Bet jau
gana klausimų. Gal lipk į viršų ir padėk Marijai pakuoti
savo daiktus.

Brunas atsistojo, bet niekur nėjo. Jis turėjo dar du
klausimus, kuriuos norėjo užduoti, tik tada galės laikyti,
kad reikalas išspręstas.

– Ar tai toli? Turiu galvoje, tas naujas darbas. Ar toliau kaip už mylios?

– Ak, – nusijuokė mama, nors tai buvo keistas juokas, nes ji neatrodė laiminga ir nususuko nuo Bruno, lyg nenorėdama, kad šis matytų jos veidą. – Taip, Brunai, – atsakė. – Toliau kaip už mylios. Iš tiesų daug toliau.

Bruno akys išsiplėtė, burna prasivėrė. Jis nusvarino prie šonų rankas, taip visada darydavo dėl ko nors nustebęs.

– Negi nori pasakyti, kad išvažiuosime iš Berlyno? – paklausė Brunas, gaudydamas orą.

– Bijau, kad taip, – atsakė mama, liūdnei linguodama galvą. – Tavo tėčio darbas yra...

– O kaip mokykla? – pertraukė ją Brunas, nors žinojo, kad nedera to daryti, bet jautė, jog šįsyk jam bus atleista. – Kaip Karlas, Danielis ir Martinas? Kaip jie sužinos, kur aš esu, kai norėsime ką nors veikti kartu?

– Laikiniai turėsi atsisveikinti su draugais, – tarė mama. – Bet esu tikra, kad kada nors vėl juos pamatysi. Ir prašau nepertraukti savo mamos, kai ji kalba, – pridūrė. Nors naujiena keista ir nemaloni, aišku, Brunui nevertėjo laužyti mandagumo taisyklių, kurių buvo mokomas.

– Atsisveikinti su jais? – Brunas spoksojo nustebęs. – Atsisveikinti su jais? – pakartojo springdamas, tarsi burna būtų pilna sausainių, kuriuos jau sučiaumojo į trupinius, bet dar nespėjo nuryti.

– Atsisveikinti su Karlu, Danieliu ir Martinu? – jis jau beveik šaukė, o namuose to daryti neleidžiama. – Bet jie visą gyvenimą bus trys geriausi mano draugai!

– Ak, susirasi kitų draugų, – pasakė mama, mostelėdama ranka ir duodama suprasti, kad pokalbis baigtas, tarsi rasti tris draugus visam gyvenimui būtų taip lengva.

– Bet mes turėjome planų, – protestavo Brunas.

– Planų? – mama pakėlė antakį. – Kokių planų?

– Nenoriu išduoti paslapties, – tarė Brunas, kuris negalėjo atskleisti tikrosios tų planų esmės, nes tai sukeltų daug sumaišties, ypač po kelių savaičių, kai baigsis mokslo metai, prasidės vasaros atostogos ir jiems nereikės visą laiką tik kurti planų, o galės pradėti juos įgyvendinti.

– Atleisk, Brunai, bet tavo planai turės palaukti. Neturime kitos išeities.

– Bet mama!

– Brunai, gana, – supyko ji ir atsistojo, parodydama, kad rimtai sako *gana*. – Juk pats aną savaitę skundeisi, kiek daug dalykų čia pasikeitė.

– Na, man nepatinka, kad dabar nakčiai turime išjungti šviesas, – prisipažino jis.

– Visi taip daro, – paaiškino mama. – Taip saugiau. O kas žino, gal pavojų bus dar mažiau, kai išsikraustysime. Dabar eik į viršų ir padėk Marijai krauti daiktus. Mes neturime tiek laiko susiruošti, kiek aš norėčiau. Per kai kurių žmonių malonę.

Brunas linktelėjo ir liūdnas nuėjo, žinodamas, kad žodžiais „kai kurie žmonės“ suaugusieji vadina tėtį, nors jis pats negalėjo taip sakyti.

Brunas iš lėto lipo laiptais, viena ranka laikydamasis turėklų, ir galvojo, ar naujajame name naujojoje vietoje, kur laukė naujas darbas, bus tokie gražūs turėklai, kuriais gali nučiuožti. Mat šiame name turėklai prasidėjo pačiame viršutiniame aukšte, prie to kambario, iš kurio Brunas, atsistojęs ant pirštų galų ir įsitvėręs į palangę, matydavo visą Berlyną, o baigėsi apatiniame aukšte, priešais didžiules ažuolines duris. Niekas Brunui taip nepatiko, kaip apsižergti turėklus viršutiniame aukšte ir čiuožti žemyn.

Taip leidžiantis kitame aukšte buvo mamos ir tėčio kambarys ir didelė vonia, į kurią Brunas jokių būdu negalėjo įeiti.

Dar žemiau buvo paties Bruno kambarys, Gretel kambarys ir mažesnė vonia, kuria jam liepdavo naudotis daug dažniau, negu jis iš tikrųjų tai darė.

Pagalčiau pasiekdavai apatinį aukštą ir nušokdavai nuo turėklų ant abiejų kojų – ir vėl pradėdavai iš naujo.

Turėklai buvo geriausias daiktas šiame name. Ir dar tas, kad netoliese gyveno senelis su močiute. Pagalvojęs apie tai, savęs paklausė, ar jiedu taip pat vyks į naują darbą, ir nusprendė, kad taip, nes juk negalima jų palikti. Niekam nereikalinga tik Gretel, nes ji yra Beviltiš-

kas Atvejis. Būtų daug lengviau, jeigu ji liktų prižiūrėti namų. O senelis ir močiutė? Tai visai kas kita.

Brunas iš lėto lipo laiptais į savo kambarį, bet prieš įžengdamas atsisuko į apatinį aukštą ir pamatė, kaip mama įeina į tėčio kabinetą, kuris buvo priešais valgomąjį ir į kurį jam buvo Uždrausta Įeiti Visais Laikais Be Jokių Išimčių. Brunas girdėjo ją garsiai kalbant, kol tėtis prabilo garsiau nei mama, ir tuo jų pokalbis baigėsi. Paskui kabineto durys užsitrenkė, ir Brunas nieko daugiau nebegirdėjo, taigi nusprendė verčiau grįžti į savo kambarį ir perimti iš Marijos pakavimą, antraip ji gali ištraukti iš spintos visą jo turtą be jokios atidos ir atsargumo, netgi tuos daiktus, kuriuos jis paslėpė giliau, nes jie priklausė tik jam ir niekam kitam.